

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 59/2011-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. februára 2011 predbežne prerokoval sťažnosť I. J., Z., zastúpeného advokátkou JUDr. E. Z., Advokátska kancelária, N., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na zachovanie osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na ochranu súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Komárno sp. zn. 9 C 149/2008 zo 7. októbra 2009 a rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 5 Co 283/2009 z 8. septembra 2010, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť I. J. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. novembra 2010 doručená sťažnosť I. J. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie v sťažnosti označených základných práv podľa čl. 19 ods. 1, 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Komárno (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 9 C 149/2008 z 7. októbra 2009 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) a rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 283/2009 z 8. septembra 2010 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal na okresnom súde žalobu o ochranu osobnosti proti PhDr. E. R., CSc. (ďalej len „žalovaná“), ktorá ako súdna znalkyňa pre odbor zdravotníctvo, odvetvie klinická psychológia a poradenská činnosť vyhotovila znalecký posudok vo veci úpravy styku sťažovateľa s jeho maloletou dcérou. Sťažovateľ v konaní pred súdom prvého stupňa tvrdil, že žalovaná vypracovaním nepravdivého znaleckého posudku zasiahla do jeho osobnostných práv, a v merite veci sa preto domáhal ospravedlnenia, určenia nepravdivosti konkrétnych výrokov znaleckého posudku a napokon žiadal priznať náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

3. Okresný súd rozsudkom žalobu zamietol a zaviazal sťažovateľa na náhradu trov konania. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol odvolací krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok okresného súdu v celom rozsahu potvrdil a sťažovateľa zaviazal na náhradu trov odvolacieho konania.

4. Sťažovateľ sa nestotožňuje so závermi napadnutých rozsudkov, považuje ich za nedostatočne odôvodnené a svojvoľné. Sťažovateľ v sťažnosti osobitne poukazuje na, podľa jeho názoru, abritrárny záver okresného súdu o nedostatku právomoci vo veci konať a rozhodnúť. K tomu sťažovateľ v podstatnom uvádza: *„Poukazujem na to, že pokiaľ bol súd názoru, že je daný nedostatok právomoci vo veci konať a rozhodnúť, potom bolo jeho povinnosťou konanie bez prejednávania veci zastaviť a nie rozsudkom žalobu zamietnuť. ... Záver súdu o tom, že iba v trestnom konaní je možné skúmať pravdivosť tvrdení v ZP (znaleckom posudku, pozn.) nemá oporu v žiadnom zákone. Podľa OSP súdy vykonávajú dokazovanie, podľa § 80 OSP sa môžem domáhať určenia uplatnených nárokov, podľa § 13 ods. 3) OZ výšku náhrady nemajetkovej ujmy určí súd. Napokon tu poukazujem na ustanovenie § 373 Tr. Zák. podľa ktorého je ohováranie trestným činom, nič však dotknutej*

osobe nebráni bez podania trestného oznámenia domáhať sa ochrany osobnosti podľa Občianskeho zákonníka a podať návrh podľa OSP.“

5. Sťažovateľ okrem už uvedeného vytyka súdu prvého stupňa aj to, že nevykonal dôkazy, vykonanie ktorých navrhol a ktoré by preukázali ním uvedené tvrdenia. Vo svojej sťažnosti ďalej uvádza: *„Súd nepožiadala ministra spravodlivosti SR o zbavenie mlčanlivosti žalovanej napriek tomu, že som to na pojednávaní dňa 13. 05. 2009 navrhol a uspokojil sa s tým, že prítomná právna zástupkyňa žalovanej uviedla že tak vie, že žalovaná vypovedať bude. Následne na pojednávaní dňa 16. 09. 2009 žalovaná na väčšinu otázok neodpovedala s odvolaním sa na mlčanlivosť. Súd týmto postupom neumožnil zistenie, ako dospela k záveru, že moja dcéra bola sexuálne zneužívaná a kým. Iba výsluchom žalovanej by bolo možné objasniť mnohé súvislosti a dôvody vypracovania ZP v znení, ktoré ma poškodzuje. Súd však tomuto zabránil.*

Okresný súd a aj krajský súd konštatovali, že PhDr. E. R., CSc. si vypracovaním znaleckého posudku plnila svoje znalecké povinnosti. Takýto záver súdu je prejavom arogantnosti súdnej moci, kedy je jedno, čo znalec napíše, plní si svoju povinnosť. Súd vyvodil záver, že plnením si povinnosti vyhotoviť znalecký posudok nie je možné zasiahnuť do osobnostných práv. Tu opätovne poukazujem na to, že bol vyhotovený znalecký posudok, ktorý o mne konštatuje veci, ktoré znalkyňa mojím vyšetrením nezistila a ktoré zrejme nezistila ani inak. Nerozumiem takémuto záveru. Napríklad lekár pri plnení hypokratovej prísahy môže zasiahnuť od osobnostných práv pacienta a poznáme o tom množstvo súdnych rozhodnutí. Žiadny zákon nevyňal znalcov z toho, že by svojim posudkom nemohli zasiahnuť do osobnostných práv. Naopak takýto záver súdu je v rozpore so všetkými predpismi upravujúcimi priamo alebo nepriamo osobnostné práva.“

6. V petite sťažnosti sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených práv podľa ústavy a dohovoru rozsudkom okresného súdu a rozsudkom krajského súdu s tým, aby napadnuté rozhodnutia boli zrušené a vec bola vrátená na nové konanie a rozhodnutie. Sťažovateľ zároveň žiada priznať primerané zadosťučinenie. Napokon sa sťažovateľ domáha náhrady trov konania.

II.

7. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

8. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

9. Podľa čl. 19 ods. 1 ústavy každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena. Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

10. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

12. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení

jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto zákonného ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti v zmysle judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánom štátu (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, alebo z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno preto považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej realnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05).

1. K namietanému porušeniu práv rozsudkom okresného súdu

14. *Pri prerokovaní časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie označených práv rozsudkom okresného súdu, ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Toto ustanovenie limituje hranice právomoci ústavného súdu a všeobecných súdov rozhodujúcich v občianskoprávných veciach, a to tým spôsobom, že sťažovateľ má právo domáhať sa ochrany základného práva na ústavnom súde iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôžu poskytnúť všeobecné súdy (mutatis mutandis napr. I. ÚS 103/02, I. ÚS 269/06). Podstatou účinnej ochrany základného práva sťažovateľa je okrem iného aj opravný prostriedok, ktorý sťažovateľ využil vo vzťahu k základným právam, porušenie ktorých namieta, a ktorý mu umožňoval odstrániť stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva.*

15. Ústavný súd vzhľadom na princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, nemá právomoc preskúmavať postup a rozhodnutie okresného súdu, pretože jeho rozhodnutie preskúmal krajský súd v dôsledku odvolania sťažovateľa. Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť v tejto časti (teda vo vzťahu k rozsudku okresného súdu) odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

2. K namietanému porušeniu práv rozsudkom krajského súdu

16. Podstatu predloženej sťažnosti tvorí tvrdenie sťažovateľa, že krajský súd napadnutým rozsudkom vyslovil nesprávne a ústavne nekonformné závery v takej miere, že to malo za následok porušenie jeho ústavne garantovaných základných práv. Ústavný súd preto vo vzťahu k namietanému porušeniu označených práv rozsudkom krajského súdu predovšetkým skúmal, či napadnutý rozsudok nie je neodôvodnený alebo arbitrárny v takom rozsahu, že by to malo za následok porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Rozsudkom okresného súdu sa ústavný súd zaoberal iba v rozsahu, v ktorom sa s ním stotožnil krajský súd.

17. Krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu v celom rozsahu ako vecne správny, stotožnil sa s jeho odôvodnením a k námietkam sťažovateľa v podstatnom zhrnul: „Aj podľa názoru odvolacieho súdu je potrebné rešpektovať predovšetkým tú skutočnosť, že znalecký posudok č. 8/2007 zo dňa 2.11.2007 odporkyňa vypracovávala ako znalkyňa na základe žiadosti účastníka konania ohľadne úpravy styku otca s mal. Z., pričom na záveroch takto podaného znaleckého posudku odporkyňa naďalej zotrváva. Pokiaľ boli závery tohto vypracovaného posudku vyvrátené závermi iných znaleckých posudkov..., súd prvého stupňa to v rámci úpravy konečného rozsahu styku otca (navrhovateľa) s mal. Z. zohľadnil. Je potrebné súhlasiť s konštatovaním prvostupňového súdu v tom smere, že súd v rámci konania o ochrane osobnosti podľa § 11 a nasl. Obč. zákonníka sa nemôže zaoberať nepravdivosťou záverov znaleckého posudku, ako navrhovateľ v druhom čiastkovom petite navrhoval, pretože uvedené preskúmavanie znaleckého posudku, resp. jeho záverov patrí do kompetencie trestnoprávneho konania s poukazom na ust. § 347 Trestného zákona. Súd

prvého stupňa môže v rámci takéhoto konania (v rámci predbežnej otázky) zaujať stanovisko k tomu, či takýto znalecký posudok, resp. jeho záver mohol v negatívnom smere ovplyvniť postavenie fyzickej osoby, ako navrhovateľa na verejnosti, resp. v spoločenskom živote. V tomto smere prvostupňový súd v rámci odôvodnenia svojho rozsudku zaujal jasné stanovisko, keď uviedol, že plnením si svojej znaleckej povinnosti vypracovať znalecký posudok odporkyňa, bez ohľadu na záver tohto posudku, nezasiahla do osobnostných práv navrhovateľa... “

18. Krajský súd v napadnutom rozsudku zároveň poukázal na skutočnosť, že žalovaná o sťažovateľovi žiadnym spôsobom nešírila závery ňou podaného znaleckého posudku, nedávala tento posudok do médií a ani o ňom neposkytovala žiadne rozhovory, a preto aj z tohto dôvodu nemožno hovoriť o zásahu zo strany žalovanej do osobnostných práv sťažovateľa.

19. Ústavný súd po preskúmaní sťažnosti a jej príloh uvádza, že krajský súd sa v potvrdzujúcom rozsudku logicky a zrozumiteľným spôsobom vysporiadal so všetkými podstatnými námietkami sťažovateľa, nastolenými skutkovými i právnymi otázkami. Ústavný súd v napadnutom rozsudku nevidí žiadne okolnosti, ktoré by signalizovali arbitrárnosť prijatých záverov.

20. Nad rámec uvedeného ústavný súd dopĺňa, že neobstojí námietka sťažovateľa, že pokiaľ všeobecný súd konštatoval „nedostatok právomoci vo veci konať a rozhodnúť, potom bolo jeho povinnosťou konanie bez prejednania veci zastaviť a nie rozsudkom žalobu zamietnuť“, pretože vyslovenie nedostatku právomoci sa vzťahovalo iba na čiastkový petit (vyslovenie nepravdivosti výrokov znaleckého posudku), nie na celkový žalobný návrh, a preto bolo ďalšie konanie a vykonávanie dokazovania namieste.

21. K ďalším námietkam sťažovateľa, ktoré sa vzťahujú na rozsah dokazovania, skutkové okolnosti a ich právne posúdenie, ústavný súd súhrnne uvádza, že sťažovateľ v podstate požaduje revíziu napadnutých rozsudkov, ktorými bola jeho žaloba o ochranu osobnosti zamietnutá. Ústavný súd k tomu predovšetkým konštatuje, že podľa konštantnej

judikatúry nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

22. To znamená, že posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli do takej miery zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, že by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07).

23. Ústavný súd dodáva, že krajský súd svoj právny záver náležite a kompaktné odôvodnil, rozsudok nie je prejavom interpretačnej alebo aplikačnej svojvôle a sťažovateľom uvedená argumentácia v jeho sťažnosti nebola spôsobilá vyvolať pochybnosť o neudržateľnosti napadnutého rozhodnutia z ústavného hľadiska. *Ústavný súd poznamenáva, že právo na súdnu ochranu neznamena procesný úspech sťažovateľa vo veci (podobne II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97).*

24. Ústavný súd preto uzatvára, že pri predbežnom prerokovaní sťažnosti nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody napadnutým rozsudkom krajského súdu, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie, a preto návrh odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre zjavnú neopodstatnenosť.

25. K námietke porušenia základného práva na zachovanie osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena zaručeného čl. 19 ods. 1 ústavy a základného práva na ochranu súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy rozsudkom krajského súdu ústavný súd s poukazom na svoju ustálenú judikatúru dopĺňa, že o prípadnom porušení

sťažovateľom označených hmotných práv by bolo možné uvažovať len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocených princípov vyjadrených v čl. 46 ods. 1 ústavy alebo v čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. v spojení s ich porušením (podobne I. ÚS 194/2010, I ÚS 325/09). Medzi obsahom označených základných práv podľa čl. 19 ods. 1 a 2 ústavy a rozhodnutím krajského súdu neexistuje relevantná súvislosť, preto bolo potrebné sťažnosť aj v tejto časti posúdiť ako zjavne neopodstatnenú.

26. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

27. Keďže sťažnosť bola odmietnutá pre jej zjavnú neopodstatnenosť, ústavný súd nemohol rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa, ktoré sú viazané na skutočnosť, že sťažnosti bude vyhovené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. februára 2011